

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษามีความสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับทุกคนเพราะการศึกษาจะช่วยพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในมาตราที่ 10 หมวด 2 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 12) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข บุคคลทุกคนมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ว่าบุคคลเหล่านั้นจะมีความบกพร่องทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาสต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ

ดังนั้นทางรัฐหรือกระทรวงศึกษาธิการจะต้องเป็นผู้ดำเนินการจัดการศึกษาในส่วนนี้ การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการนี้มิได้เริ่มดำเนินการขึ้นในปี พ.ศ.2542 เป็นปีแรก เพราะก่อนหน้านี้กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการต่อเนื่องมาถึง 40 ปีแล้ว แต่เท่าที่ผ่านมาก็ยังพบปัญหาในการดำเนินการอยู่ คือ ไม่สามารถตอบสนองตามความต้องการของสังคมได้อย่างเพียงพอ แต่มาในปัจจุบันนี้สังคมได้เปลี่ยนไปเด็กพิการสามารถจะเรียนร่วมกับเด็กปกติภายในโรงเรียนได้ ฉะนั้นทางกระทรวงศึกษาธิการจึงร่วมกับส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเสนอมาตรการการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการอย่างเร่งด่วน โดยเน้นให้เห็นการประสานงาน การปฏิบัติจริง เพื่อเร่งรัดและขยายการให้บริการทางการศึกษาแก่คนพิการให้มีคุณภาพและทั่วถึงยิ่งขึ้น

หลังจากที่หลักการและแนวทางการดำเนินงานการศึกษาเพื่อคนพิการได้ผ่านการพิจารณาจากคณะรัฐมนตรีแล้วจึงมีมติเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2542 ประกาศให้ พ.ศ. 2542 เป็นปีการศึกษาเพื่อคนพิการ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ดำเนินการเพื่อเร่งรัดในการขยายบริการการศึกษาสำหรับผู้พิการให้ทั่วถึง และมีคุณภาพอย่างเร่งด่วน เป็นระบบต่อเนื่อง และมีเอกภาพ ตลอดจนมีการประสานงาน และประชาสัมพันธ์ไปยังทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ และกระทรวงศึกษาธิการ จึงถือเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นการจุดประกายให้เกิดสิ่งดี ๆ ขึ้นในวงการศึกษไทยในอนาคต

สำหรับการจัดจำแนกเด็กพิการในสังคมไทยได้มีผู้แบ่งเด็กพิการออกเป็นหลายๆ ประเภทด้วยกัน ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 6) ได้จัดประเภทของคนพิการไว้ 10 ประเภท คือ

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น
2. เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
3. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
4. เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย สุขภาพ และการเคลื่อนไหว
5. เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
6. เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม
7. เด็กออทิสติก
8. เด็กสมาธิสั้น
9. เด็กที่มีความบกพร่องซ้ำซ้อน
10. เด็กที่มีความสามารถพิเศษ

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้นสามารถจัดได้หลายรูปแบบโดยอาจจัดให้เรียนร่วมกับเด็กปกติก็ได้ ซึ่งลักษณะการจัดอาจทำได้หลายลักษณะ ดังนี้

1. การเรียนร่วมในชั้นปกติ
2. การเรียนร่วมในชั้นปกติหรือมีครูพิเศษให้คำแนะนำปรึกษา
3. การเรียนร่วมในชั้นปกติและรับบริการจากครูเวียนสอน
4. การเรียนร่วมในชั้นปกติและรับบริการจากครูเสริมวิชาการ

5. ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติและเรียนร่วมบางเวลา

6. ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ

การจัดการเรียนร่วมในลักษณะใดนั้นขึ้นอยู่กับสภาพความบกพร่องและความพร้อมของเด็ก เด็กที่มีความบกพร่องน้อยอาจจัดให้เรียนร่วมเต็มเวลา เด็กที่มีความบกพร่องมากขึ้น อาจจัดให้เรียนในชั้นเรียนพิเศษ

ปัจจุบันโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้จัดการเรียนร่วม เป็น 3 รูปแบบ คือ

1. จัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมชั้นเรียนปกติเต็มเวลา
2. จัดเป็นชั้นเรียนพิเศษเฉพาะและเข้ารับการเรียนร่วมกับเด็กปกติเป็นบางวิชา
3. จัดเป็นชั้นเรียนเฉพาะ แต่ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้จัดกิจกรรมทาง

สังคมร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียน

โรงเรียนบ้านห้วยต้ม เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 1,499 คน เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2544 ในจำนวนนักเรียนทั้งหมดมีเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 76 คน ซึ่งทางโรงเรียนได้คัดแยกโดยใช้เครื่องมือต่างๆ ดังนี้ คือ แบบประเมินความสามารถทางเชาว์ปัญญาเด็กอายุ 2-15 ปี แบบคัดแยกเด็กแบบแป้นหมุน แบบคัดแยกเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ แบบสำรวจพฤติกรรมเด็ก แล้วให้จิตแพทย์จากศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการเด็กภาคเหนือ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นผู้วัดซ้ำอีกครั้งหนึ่ง หลังจากได้ทำการคัดแยกเด็กแล้วทางโรงเรียนได้จัดการศึกษาเพื่อเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยจัดเป็นชั้นเรียนเฉพาะ แต่ให้เด็กได้จัดกิจกรรมทางสังคมร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หนึ่งห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 15 คน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีนักเรียนจำนวน 20 คน และจัดให้เรียนร่วมกับเด็กปกติในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 41 คน

ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ในโรงเรียนบ้านห้วยต้ม ได้ใช้หลักสูตรปกติ แต่ปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับระดับสติปัญญาและความสามารถของเด็ก ส่วนการเตรียมการสอนของครูผู้สอนนั้นได้จัดทำแผนการสอนโดยยึดรูปแบบของแผนการสอนตามปกติทั่วไป

การจัดการศึกษาให้กับบุคคลทุกประเภทต้องอาศัยภาษาไทยเพราะภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติไทย และเรายังใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสารทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน จะเชื่อมโยงต่อกันทั้งสี่ทักษะ ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ทักษะ ได้แก่

1. ทักษะในการเข้าใจภาษาไทย คือ ทักษะการฟัง การอ่าน
2. ทักษะในการใช้ภาษาไทย คือ ทักษะการพูด การเขียน

การที่นักเรียนจะสามารถใช้ภาษาไทยได้ดี นักเรียนจะต้องมีทักษะในการเข้าใจภาษาไทยและทักษะในการใช้ภาษาไทย คือ ด้านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน

ภาษาเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่สุดสำหรับมนุษย์ในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน มนุษย์ได้อาศัยภาษาเป็นเครื่องมือถ่ายทอดความรู้ ความคิด อารมณ์ และความต้องการ ตลอดจนประสบการณ์ของตนให้ผู้อื่นได้รับรู้ โดยการถ่ายทอดด้วยปากหรือภาษาพูดก่อน และใช้การฟังประกอบ ต่อมาจึงคิดสัญลักษณ์แทนคำพูดคือ ตัวหนังสือขึ้นมาเป็นภาษาเขียนเมื่อมีภาษาเขียนจึงต้องใช้การอ่านในการเรียนรู้และการทำความเข้าใจกับการเขียน การอ่านมีความสำคัญและความจำเป็นเพราะการอ่านเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนวิชาต่างๆ แทบทุกวิชา การที่นักเรียนจะเรียนวิชาอื่นได้ดีนักเรียนจะต้องสามารถอ่านได้และเข้าใจความหมาย ผดุง อารยะวิญญู (2541, หน้า 192) ได้กล่าวไว้ว่า การอ่านประกอบด้วยความสามารถในการอ่าน 2 ระดับ คือ การฟังเสียงหรือการจำคำ (Word Recognition) และการอ่านเพื่อความเข้าใจ (Comprehension)

สำหรับการเรียนการสอนภาษาไทยนั้นเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับประถมศึกษา นักเรียนจะต้องเรียนรู้ภาษาไทยเป็นอย่างดีเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษาหาความรู้ในระดับสูงขึ้น และนำความรู้ที่ถูกต้องไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นและใช้ในการดำรงชีวิต

ถึงแม้เราจะเป็นคนไทยและใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสารกันทุกวันแต่ในบางครั้งเราก็ยังใช้ภาษาไทยกันไม่ถูกต้อง ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยจึงเป็นสิ่งที่ควรได้รับการส่งเสริมให้เด็กใช้กันอย่างถูกต้อง

ในสภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย การจัดการเรียนการสอนมีปัญหาหลายประการ ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งคือ ตัวผู้เรียนเอง โดยเฉพาะผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะมีปัญหาในการเรียนมาก แต่ทางโรงเรียนไม่สามารถที่

จะปฏิเสธที่จะไม่รับเด็กเข้าเรียนได้ เนื่องจากปัจจุบันนี้ นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ให้เด็กทุกคนเข้าเรียนถึงแม้ว่าจะเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติซึ่งเป็นหน่วยงานที่สนองตอบนโยบายได้ให้โรงเรียนในสังกัดรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และมีความต้องการพิเศษทุกประเภทที่ต้องการเรียนหนังสือเข้ามาเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ ซึ่งเด็กเหล่านี้จะมีปัญหาด้านการเรียนวิชาต่างๆ การที่เด็กจะเรียนวิชาอื่นๆ ได้ดีเด็กต้องสามารถอ่านหนังสือออก แล้วจะส่งผลต่อการศึกษาลำเรียนในวิชาอื่นๆ

หลักจิตวิทยาแห่งการเรียนรู้มีประการหนึ่งว่าผู้เรียนจะเรียนได้ผลดีมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของบทเรียนอย่างแจ่มแจ้งก็ต่อเมื่อเขามีความสนใจในเนื้อหาวิชานั้นด้วย ครูผู้สอนจึงพยายามหาทางที่จะทำให้ผู้เรียนสนใจในบทเรียนด้วยวิธีการต่างๆ เป็นต้นว่า พยายามหาเทคนิคการสอนแปลกๆ ใหม่ๆ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย และพยายามหาสื่อการสอนที่สามารถดึงดูดความสนใจผู้เรียนมาใช้ทั้งนี้ก็เพราะต้องการจะสร้างบรรยากาศในขณะเรียนให้เต็มไปด้วยความรื่นรมย์สนุกสนานน่าสนใจ น่าติดตามอยู่ตลอดเวลาที่มีการจัดกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bruner (อ้างใน พรณี ชูทัย, 2522, หน้า 24) กล่าวว่าเราสามารถจัดสิ่งแวดล้อมจัดประสบการณ์ เพื่อช่วยให้เด็กเกิดการเรียนขึ้นได้โดยที่คำนึงถึงขั้นของพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กว่าในวัยนั้นๆ ควรเรียนสิ่งใดได้และดัดแปลงเนื้อหาของวิชานั้นๆ ให้สอดคล้องกับคุณลักษณะของเด็กในขั้นของพัฒนาการ ฉะนั้นการจัดประสบการณ์ การจัดกิจกรรมการสอนที่ให้เหมาะสมกับเด็กจะช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้

การฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญานั้น การใช้แผนการสอนเหมือนกับเด็กปกติที่เด็กเหล่านี้ไม่สามารถจะเรียนทันตามเด็กปกติได้ เพราะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทักษะการอ่านสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาควรเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนเห็นเป็นรูปธรรมมากที่สุด และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้องมีกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งใจที่จะศึกษาและทดลองเพื่อฝึกทักษะการอ่านภาษาไทย โดยได้พัฒนาแผนการสอนทักษะการอ่านภาษาไทยสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้โดยยึดทฤษฎีการสอนตามแนวคิดของ Hotchkiss (อ้างใน บัวแก้ว บัวเย็น, 2539, หน้า 31) มาพัฒนา และในแผนการสอนแต่ละแผนนั้นจะประกอบด้วยแผนภูมิประกอบ

รูปภาพ และเรียบเรียงคำที่ใช้ในชีวิตประจำวันแล้วนำมาจัดเป็นหมวดหมู่ คือ หมวดร่างกาย
หมวดของใช้ หมวดครอบครัว เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทาง
สติปัญญาในระดับเรียนได้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อพัฒนาแผนการสอนทักษะการอ่านภาษาไทยสำหรับเด็กที่มีความบกพร่อง
ทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านห้วยต้ม
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทักษะการอ่านภาษาไทยของเด็กที่มีความบกพร่อง
ทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ก่อนและหลังการเรียน โดยแผนการสอนที่พัฒนาขึ้น

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีความบกพร่องทาง
สติปัญญาในระดับเรียนได้ โรงเรียนบ้านห้วยต้ม จังหวัดลำพูน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา
2544 จำนวน 20 คน

2. ขอบเขตเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้มุ่งที่จะพัฒนาแผนการสอนทักษะการอ่านคำ
ในภาษาไทยโดยเนื้อหาที่ใช้ในการทดลองนำคำศัพท์มาจากประมวลคำศัพท์ในกลุ่มทักษะ
ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เนื่องจากนักเรียนในกลุ่มนี้เป็นกลุ่มเด็กที่มีความบกพร่อง
ทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ จึงจำเป็นที่จะต้องปรับเนื้อหาในหลักสูตร โดยเลือกคำที่มีตัว
สะกดในหนังสือแบบเรียนชุดพื้นฐานภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เล่ม 2 ตามหลักสูตร
กระทรวงศึกษาธิการ แล้วนำมาจัดเป็นหมวดเพื่อที่จะนำไปจัดทำการพัฒนาแผนการสอน
ได้แก่

- 1) หมวดร่างกาย 9 คำ ได้แก่คำ แขน ปาก จมูก ฟัน แก้ม คาง คิ้ว
นิ้ว ผม
- 2) หมวดของใช้ 15 คำ ได้แก่คำ กางเกง กระโปรง ถุงเท้า รองเท้า
เข็มขัด หมวก ดินสอ จาน ยาสีฟัน ขัน แก้ว ช้อนส้อม ขางลบ แปรงสีฟัน
สมุด
- 3) หมวดครอบครัว 4 คำ ได้แก่คำ ยาย ลุง น้อง พี่

สมมติฐานของการศึกษา

นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังจากที่ได้เรียนโดยใช้แผนการสอนที่พัฒนาขึ้นมา นักเรียนมีทักษะการอ่านคำในภาษาไทยได้มากขึ้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

แผนการสอนทักษะการอ่านภาษาไทย หมายถึง แผนการสอนทักษะการอ่านภาษาไทยที่สร้างขึ้นสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านห้วยคัม จังหวัดลำพูน

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ หมายถึง เด็กที่มีระดับสติปัญญา 50-70 วัดโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐาน และเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไม่มากนัก มีความเฉลียวฉลาดไม่เท่าเทียมกับเด็กปกติในวัยเดียวกัน มีพัฒนาการล่าช้า และมีพฤติกรรมทางสังคมไม่เหมาะสมกับวัย ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้

ผลสัมฤทธิ์ทักษะการอ่านภาษาไทย หมายถึง ความสามารถในการอ่านภาษาไทยของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ในการทำแบบทดสอบที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้แผนการสอนทักษะการอ่านภาษาไทยไปใช้สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
2. ทำให้แก้ปัญหาทักษะการอ่านภาษาไทยของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
3. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนเพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการสอนทักษะการอ่านภาษาไทย สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้